

Omsorg i teori och praktik

Nedskärningarna av det offentliga betydde bl.a. att vården skulle klaras med mindre resurser. För att uppnå detta försökte makthavarna på olika sätt att förändra verksamheterna; rationalisering, att med mindre göra mer. I början av 90-talet infördes Ädel-reformen, menad att lägga grunden för en ny organisation. En annan aspekt att se på det, framför allt då alla rationaliseringsförsök visade sig vara misslyckade, var att det fanns utrymme för att skära ned i vården. Att det skulle förehålla sig så var det inte mycket som pekade på. Ett av undantagen var Agneta Franssens doktorsavhandling *Omsorg i tanke och handling*.

Sedan nåt år hade jag jobbat som vårdbiträde på ett sjukhem. Anledningen till varför jag fortfarande var kvar, det finns ju faktiskt bättre avlönade jobb, var att det på min arbetsplats bedrevs en kamp mot nedskärningarna av verksamheten. Efter det blev jag erbjuden att gå Omvårdnadsprogrammet på ett år och bli undersköterska. Det gjorde jag. Lärarna där var före detta sjuksköterskor av den gamla stammen, som var för fina att beblanda sig i vården, och inte hade jobbat i vården på tjugo år eller mer. En morgon slog jag upp Göteborgsposten, den största borgerliga blaskan här, och såg hur ledaren basunerade ut att en doktorsavhandling äntligen hade slagit fast att det fanns utrymme för nedskärningar i vården. Det stod nåt i stil med: "Personalen sitter hellre och gnäller att de inte har tid med de gamla, istället för att spendera denna tid med att vara med de gamla." Gp är ju som den är, och jag som jag, fruktat morgontrött, så jag la inte då någon större vikt vid det. En kvart senare sitter jag i skolbanken. Det var i början av första terminen, jag kanske hade varit där någon dag, semesterjobbet var fortfarande inte slut. Lärarinnan säger: "Har ni läst Gp idag? Där står att en forskare har slagit fast att det visst finns utrymme för att skära ned i vården. Forskaren skriver att personal hellre sitter och gnäller över att de inte har någon tid över för vårdtagarna istället att vara med vårdtagarna. Det är nåt att tänka på när så många klagar på nedskärningarna." Sedan nickade hon som för att markera det sista ytterligare. Jag fick en flipp. Inte visste jag vad jag skulle säga, jag hade ju inte läst igenom Gp-ledaren, och ännu mindre doktorsavhandlingen. Ändå hasplade jag ur mig nåt som att rasterna blir viktigare

och viktigare ju större arbetsbördan är. Lärarinnan bara tittade på mig och sa lugnt: "Johan Larsson, förmodar jag. Du ska vara välkommen."

Sedan det ögonblick tänkte jag att jag förr eller senare var tvungen att titta närmare på denna doktorsavhandling.

Så småningom ringde jag upp Franssen och förklarade vad hon hade gjort, och vad hon hade gjort mot mig. Hon beklagade det inträffade, försäkrade att hon också var till vänster och att Gp hade vantolkat henne. Vad som talade för henne, förutom hennes försäkran, var att det var Arkiv förlag som hade gett ut doktorsavhandlingen i bokform. Arkiv gav ju bara ut vänsterböcker, så hur kunde Gp ha gjort annat än vantolkat?

Jag fick ett recensionsexemplar. När jag läste den, vad upptäckte jag då? Jo, att Gp inte alls hade vantolkat, utan att Franssens undersökning verkligen sa att personal hellre satt och gnällde över att de inte hade tid med vårdtagarna istället för att använda denna tid till att vara med vårdtagaren. På baksidan av omslaget står

Hon [Franssen] fann att sjuksköterskor, undersköterskor och sjukvårdsbiträden var mer inriktade på att ge patienterna omsorg och vara nära dem i sina tankar och samtal än de var i det konkreta vårdarbetet. Boken är en framställning och analys av denna skillnad.

Alltså, det var huvudtesen och vad hela boken kretsade kring. Kände jag mig blåst? Jäpp.

Franssens studie bygger på observationer av ett sjukhem och ett sjukhus, och intervjuer med personalen där. De gjordes mellan 1989 och 1993 och var en undersökning av kvinnor, och endast

kvinnor. Därför anser Franssen att det är vardagssituationen som ska observeras, och inte bara arbetsplats-situationen. Slutsatserna är att personalens tankar finns hos patienterna, men att de i handling inte följer detta, utan prioriterar "rutinbetonade arbetsuppgifter och/eller umgänget i arbetsgruppen."

Detta grundresonemang, som finns i början av boken, tar en också en lustig start. Franssen inleder det med

I möte med vardagsverkligheten inom vården blev jag tidigt klar över att frågan om personalinflytande och andra löntagarrelaterade förhållanden hade en undanskyn plats i kvinnornas tankar och funderingar.

Franssen har aldrig jobbat i vården. Om hon har haft ett jobb utanför universitetet förtäljer inte historien. Men med tanke på de höga tankarna hon har över mäns angelägenhet "om personalinflytande och andra löntagarrelaterade förhållanden" verkar det inte vara fallet.

Felaktiga uppfattningar om vården av gamla och sjuka - liggsår

För nåt år sedan blev det mediastorm över "liggsår" som likställdes med vanvård. På varje ställe där någon av vårdtagarna hade liggsår var det givetvis vanvård, media kom och det anmäldes till Länsstyrelsen som gjorde undersökningar. Men är det så här enkelt? Nej, givetvis inte. Hur uppstår ett liggsår? Jo, genom att viss punkt av kroppen belastas, i detta fall av kroppstyngden, till den grad att sår uppstår. Hur snabbt kan det gå? På mindre än sex timmar. Liggsår är sedan mycket svåråtkäta eftersom blodcirkulationen på äldre och